

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i Mađarskog jezika i
književnosti

Ela Ristevski
Žargonizmi u djelima Pavla Pavličića
Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2019.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za hrvatski jezik i književnost / Katedra za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i Mađarskog jezika i
književnosti

Ela Ristevski

Žargonizmi u djelima Pavla Pavličića

Završni rad

Znanstveno područje humanističkih znanosti, znanstveno polje filologija,
znanstvena grana kroatistika

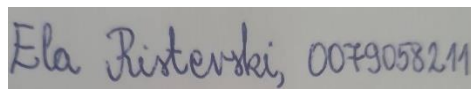
Mentorica: doc. dr. sc. Ana Mikić Čolić

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni. Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 2. rujna 2019.

ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Neologizmi	2
2.1. Semantički neologizmi	2
3. Žargon	4
3.1. Tvorba u žargonu	5
4. Žargonizmi u djelima Pavla Pavličića <i>Krvnik u kući</i> i <i>Tri petka u travnju</i>	6
4.1. Podjela žargonizama u djelima Pavla Pavličića <i>Krvnik u kući</i> i <i>Tri petka u travnju</i>	6
4.1.1. Žargonizmi na -ica, -lica i -nica	6
4.1.2. Žargonizmi na -ina, -čina i -etina	7
4.1.3. Žargonizmi na -ac	8
4.1.4. Žargonizmi na -ek i -er	8
4.1.5. Žargonizmi na -onja	9
4.1.6. Žargonizmi na -an i -av	9
4.1.7. Prefiksalni žargonizmi	10
4.1.8. Tuđice	11
5. Zaključak	12
6. Izvori i literatura	13

Sažetak

U hrvatskom jeziku neologizmi nastaju semantičkom i formalnom neologizacijom, a njihova pojavnost izaziva promjene u jezičnom sustavu. Njihov je ostvaraj uobičajen i kada je riječ o žargonima koji se tvore na različite načine, a jedan od najzastupljenijih je izvođenje: sufiksima i prefiksima. U djelima Pavla Pavličića *Krvnik u kući* i *Tri petka u travnju* razmatra se ostvaraj žargona unutar književno-umjetničkog stila. To pokreće pitanje njihove zastupljenosti unutar raznih stilova što dovodi do zaključka da se žargoni u jeziku ne javljaju kao dio standardnog jezičnog sustava, već po svim segmentima njihove tvorbe odudaraju od njega.

Ključne riječi: neologizam, žargon, sufiks, prefiks, Pavao Pavličić, *Krvnik u kući*, *Tri petka u travnju*

1. Uvod

Hrvatski jezik ima vrlo bogat leksički fond. Jezik je iznimno važan segment koji ne samo da uvjetuje sporazumijevanje u nekoj društvenoj zajednici već ju i oblikuje na neki način jer svaka nova pojava u zajednici zahtijeva svoje imenovanje. Na promjene u jeziku utječu unutarjezični, ali i izvanjezični činitelji:

„Mnoge pojave u jeziku svjedoci su njegove povezanosti s društvom. Naime, svaki novi pojam, predmet ili pojava mora dobiti svoje ime. Bilo da se to ime, odnosno nova riječ posuđuje iz drugoga jezika ili se stvara nova domaća riječ, sigurno je da ona pobuđuje zanimanje jezikoslovaca.“ (Mikić 2007: 77)

Nove riječi koje se javljaju u jeziku nazivaju se *neologizmi* ili *novotvorenice*. Neologizmi se mogu podijeliti na dvije vrste, a to su semantički neologizmi i formalni neologizmi. „Ako su rječnici najpopularnija lingvistička literatura, neologizmi bi bili najpopularniji pojam iz znanosti o jeziku, unatoč tomu što nisu sadržani u rječnicima.“ (Kuna, Mikić 2012: 38) Iz toga se može zaključiti da neologizmi nisu dio rječnika, ali to ne znači da su manje značajni za oblikovanje jezika, štoviše upućuju na to kako se jezik njihovim posredstvom proširuje i obogaćuje svoj leksik, stoga se može navesti i sljedeće: „Teorijski gledano svaka je riječ jednom bila nova riječ – neologizam.“ (Kuna, Mikić 2012: 38) Svaka riječ koja se danas nalazi u jeziku nekoć je predstavljala novu riječ u jeziku, odnosno smatrana je neologizmom. Potreba za njezinim uvođenjem u jezik proizišla je iz samoga društva ili okoline koja se služi određenim jezikom te koja se u određenom vremenu suočila s nekim novim pojavama koje su zahtijevale imenovanje. Na taj se način opet dovodi u svezu pitanje utjecaja izvanjezičnih pojava na sam jezik, odnosno potreba da se jezik na neki način prilagođava onomu što je neovisno od njega, ali zato na neposredan način utječe na njegovo oblikovanje.

2. Neologizmi

Neologizmi su oduvijek predmet rasprava u jezikoslovlju. Lewis navodi sljedeće:

„Zanimanje za nove riječi u hrvatskome jeziku ima relativno dugu povijest i gotovo da nije bilo razdoblja kada oko novotvorenica nije bilo rasprā, prijepora i nesuglasja. Sporovi su se vodili uglavnom o tome je li koja riječ valjano tvorena, zatim je li značenjski prozirna, obuhvaća li jednako široko semantičko polje kao riječ koju bi trebala zamijeniti itd.“ (Lewis 2006: 392)

Dobro oblikovani neologizmi brzo gube spomenuti predznak te postaju dijelom općeuporabnoga leksika (Mikić Čolić 2015: 2). Neologizmi se mogu odrediti kao svaka riječ koja nije zabilježena u rječnicima općeg leksika. Jednako tako neologizmi se mogu objasniti kao svaka riječ koja označava novi fenomen ili koncept (Mikić Čolić 2015: 2). Nastanak neologizama potiče „potreba da se imenuju novi predmeti, pojave i pojmovi te stvaranje novih naziva kao dodataka već postojećima, a kako bi se zadovoljili stilistički ili pragmatički zahtjevi“ (Mikić 2007: 78).

Možemo, dakle, zaključiti da je „neologizam [je] opći naziv za svaku novu jedinicu leksičkog sustava, za svaki novi leksem koji govornici do određenoga trenutka nisu rabili jer ga nisu poznavali ili on nije postojao“ (Kuna, Mikić 2012: 39). Uz pojam neologizma pojavljuju se još i pojmovi *kovanica* i *novotvorenica*, a neologizam je „nadređen pojmu novotvorenice“, dok je kovanica „sinoniman naziv za novotvorenicu“ (Kuna, Mikić 2012: 39). Leksik se svakoga jezika proširuje na tri načina: formalnom i semantičkom neologizacijom te posuđivanjem. Pod formalnom neologizacijom razumijevaju se oni postupci koji se, u nastanku neologizma, oslanjaju na tvorbene obrasce i jedinice, semantička neologizacija podrazumijeva promjenu značenja postojećih leksičkih jedinica, dok se posuđivanjem smatra svako preuzimanje leksičkih jedinica iz stranih jezika (Mikić Čolić 2015: 3).

2.1. Semantički neologizmi

Semantički su neologizmi riječi koje nastaju značenjskom tvorbom. U takve neologizme ubrajaju se riječi nastale postupcima onimizacije, eponimizacije, homonimijom i polisemijom. Novi se sadržaji često pridodaju već postojećim leksičkim jedinicama povećavajući na taj način broj značenja, odnosno novo se značenje dodaje postojećim leksičkim jedinicama čime jezik čuva

samosvojnost na planu izraza, a značenjski se obogaćuje (Kuna, Mikić 2012: 41). Riječi na taj način postaju polisemne, dobivaju nova značenja, ali rijetko se događa da se staro značenje potpuno izgubi iz uporabe pod pritiskom novoga.

Kao i kod formalnih neologizama i njihova je pojavnost usko vezana za zahtjeve društva i određenoga vremena te se odnosi na sve segmente društvenih ili izvanjezičnih pojavnosti od intimnih krugova, socijalnih i profesionalnih skupina do prodora u javni jezik. Također, izvanjezične promjene ne odnose se samo na društvene promjene. Promjene u jeziku mogu prouzročiti promjene običaja, pojava novih predmeta, novih aktivnosti ili oblika života.

3. Žargon

„Pod žargonizmima smatramo govorne jedinice gradskih društvenih skupina rabljene u svakodnevnom govoru.” (Pintarić 2010: 94) Žargonizmi su oblici u govoru koji se upotrebljavaju samo u određenim manjim sredinama i rijetko kada se dogodi da uđu u sustav formalnog izražavanja. Takvo što zbiva se kada žargonizam postane toliko ustaljen u općoj uporabi da počinje zamjenjivati neku prijašnju riječ koja je do tada bila dijelom aktivnoga leksika. Žargonizmi pridonose obogaćivanju i promjenama jezika, iako ih obično ne prihvaćaju puristi (Hrvatska enciklopedija).¹

„Pod žargonom danas se razumijeva supstandardni specijalni govor pojedine socijalne skupine ljudi povezanih statusno i strukovno, koji se tim govorom razlikuju (hotimice ili nehotice) od ostatka društvene zajednice.” (Kovačević 2001: 379)

Iz navedene definicije može se iščitati da je žargon izrazito homogen oblik govora koji se oblikuje isključivo unutar određenih manjih društvenih sredina, a svojstven je mlađim društvenim skupinama koje su sklonije oblikovanju zasebnog jezičnog izraza zbog određenih socioloških karakteristika tih dobnih skupina. Mlađe generacije svoj bunt izražavaju najčešće upravo na jezičnom planu i to upotrebom određene vrste žargona koja tada samo njima postaje svojstvena i razumljiva. U formiranju i opstanku žargona važnu ulogu imaju i kriteriji: spol, razina obrazovanja, životna dob, ali i teritorijalna pripadnost, pogotovo zato što su žargoni vezani uz urbane sredine koje se inače razlikuju svojim vernakularima (Kovačević 2001: 379).

Kovačević (2001: 379) navodi da žargon može pripadati takozvanim „otvorenim“ i „zatvorenim“ socijalnim skupinama, kao što su „zatvorenici, prostitutke, lopovi, narkomani, dileri, navijači na stadionima“ te „učenici, studenti, umjetnici, liječnici, profesori, sveučilišni asistenti“ i mnogi drugi. Žargon se još naziva *slang* ili šatrovački govor. Kovačević (2001: 379–380) definira šatrovački govor kao „govor ulice, često deklasiranih društvenih skupina“ i dalje navodi da se šatrovački govor nalazi „na nižoj stepenici od žargona“.

„Poticaj razvoju *slanga* nastojanje je pojedinih društvenih skupina da i jezičnim sredstvima potvrde svoj identitet te da se odijele od drugih skupina i od opće društvene zajednice pa se taj varijetet razvija u supkulturama (lupeži, narkomani), a posebno nekonvencionalno i maštovito među mladima. U nas se osim naziva *slang* rabi naziv *žargon*, rjeđe *argot* (*argo*) i *šatrovački*

¹ Navod je preuzet s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56564>. Zadnji posjet: 17. 6. 2019.

govor; njihove se definicije u standardnim rječnicima preklapaju, ali ako postoji među njima uporabna hijerarhija s društvenoga stajališta, onda se *šatrovački*, kojemu je ime u vezi sa šatrom, čergom, jezikom čergaša, Roma, skitnica i sl., smatra najnižim.” (Hrvatska enciklopedija)²

Žargon se raspoznaje po tome koje ga društvene skupine upotrebljavaju te se na takav način ili zadržava u jeziku ili izlazi iz upotrebe.

„Zadržavaju se samo oni izrazi koje prihvate različite skupine, a nestaju bez traga riječi koje su tajni šifrirani govor određene grupe. A to znači da i sam šatrovački, premda nastao kao izrazit govor grupe, teži stvaranju jednog određenog tipa govora koji mogu prihvatiti različite skupine, ali koji se po svemu mora razlikovati od jezičnog koda standarda.” (Sabljak 2013: 9)

Iz navedenih definicija razvidno je da je žargon vrlo slojevita jezična pojava.

3.1. Tvorba u žargonu

Tri najčešća oblika tvorbe žargonizama u hrvatskom jeziku jesu: skraćivanje riječi, sufiksacija i proširivanje riječi (Mikić Čolić 2018: 4). Skraćivanje podrazumijeva stapanje (*sprinternet*), univerbizaciju (*stambeni kredit* > *stambenjak*), skraćivanje višesložnih riječi (*mobitel* > *mobač*, *mobić*) te tvorbu skraćenica (*pozz*, *vjrj*), širenje riječi svojstveno je za slikovite izraze kojima se želi dodatno naglasiti neko obilježje, najčešće pogrdno (*primitivka* > *primitivkuša*, *mrak* > *mrakača*) dok sufiksacijom nastaju riječi za nove društvene uloge ili pojave (*eventuša*, *resortizacija*) (Mikić Čolić 2018).

² Navod je preuzet s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56564>. Zadnji posjet: 17. 6. 2019.

4. Žargonizmi u djelima Pavla Pavličića *Krvnik u kući* i *Tri petka u travnju*

U djelima Pavla Pavličića, pogotovo kada se govori o njegovom romanu *Krvnik u kući*, može se pronaći mnoštvo hipokoristika ili umanjenica kao što su *curica*, *malac*, *dripac*, *klinac*, *striček*, *zezalica*, *mušica*, *mišica*, *društvanice*.³ Osim hipokristika ili umanjenica kod Pavla Pavličića mogu se pronaći i uvećanice. Primjeri su sljedeći: *progoretine*, *rakijetina*, *papirčina*, *deračina*, *mrcina*. Sabljak (2013: 29) navodi da je za žargon „najbitniji leksik i njegova tvorba“ te podsjeća na neke od najčešćih sufiksa pomoću kojih se tvore žargonizmi, a koji se mogu pronaći i u primjerima iz Pavličićevih djela: nastavak *-ac* (*genijalac*, *klinac*, *minimalac*, *petljanac*, *spavanac*, *živac*). Pavličićevi su primjeri: *malac*, *dripac*, *lajavac*. Također Sabljak (2013: 29) nadalje navodi da je vrlo čest i suifks *-ica*. Pavličićevi su primjeri: *curica*, *zezalica*, *mušica*. Ostali sufiksi koje Sabljak (2013: 29) navodi jesu: *-njak*, *-iška*, *-ka*, *-ara*, *-an* i *-en*. Najčešći su prefiksi u tvorbi žargonizama prema Sabljaku (2013: 29) sljedeći: *is-*, *iz-*, *na-* i *u-*. U Pavličićevim djelima pronalazimo primjere: *iskreveljiti se* i *isceriti se*.

4.1. Podjela žargonizama u djelima Pavla Pavličića *Krvnik u kući* i *Tri petka u travnju*

Pronađeni primjeri žargonizama u Pavličićevim djelima nastali su sufiksalsnom i prefiksalsnom tvorbom. Plodni su sufiksi u tvorbi Pavličićevih žargonizama *-ica*: *curica*, *mušica*, *mišica*; zatim *-lica*: *zezalica*; *-etina*: *rakijetina*; *-čina*: *papirčina*, *deračina*; *-ina*: *mrcina*; *-ac*: *lajavac*, *malac*, *dripac*, *klinac*, *šutljivac*; *-ek*: *striček*; *-etine*: *progoretine*; *-er*: *bakutaner*; *-onja*: *glavonja*; *-ance*: *društvanice*; *-an*: *mrgodan*. Iz navedenoga se popisa može zaključiti da su upravo imenice tvorene sufiksima *-ica*, *-ina* i *-ac* najbrojnije, dok je sufiks *-ica* i inače jedan od najzastupljenijih sufiksa u tvorbi riječi, odnosno imenica. Od prefiksalsnih izvedenica pronađeni su primjeri: *-za*: *zapaliti*, *zarožati (se)*, *zabrundati*; *-ras*: *raspaliti*; i *-is*: *iskreveljiti se*, *isceriti se*.

4.1.1. Žargonizmi na *-ica*, *-lica* i *-nica*

Sufiks *-ica* jedan je od najplodnijih sufikasa u tvorbi imenica. Njime se imenice tvore od imenica, pridjeva, brojeva, glagola i priloga, a sudjeluje i u prefiksalsno-sufiksalsnoj i složeno-sufiksalsnoj tvorbi (Babić 1986: 135). U Pavličića je sufiks *-ica* vrlo čest u tvorbi umanjenica. „Ako je u osnovi imenica sklonidbenoga tipa žena, izvedenica sa sufiksom *-ica* znači umanjenicu.“ (Babić 1986:

³ Svi primjeri preuzeti su iz knjige *Krvnik u kući* Pavla Pavličića, Mozaik knjiga d.o.o., 2004., Zagreb.

136) U djelima Pavla Pavličića sufiks *-ica* pronalazimo u sljedećim primjerima: *curica*, *mušica*, *mišica*. Imenice na *-lica* izvode se od infinitivnih osnova nesvršenih glagola, a kod Pavličića pronalazimo jedan primjer takve imenice *zezalica*. Na sufiks *-nica* pronađen je jedan primjer: *prčvarnica*.⁴

4.1.2. Žargonizmi na *-ina*, *-čina* i *-etina*

Sufiks *-ina* u Pavličićevim djelima najčešće se javlja u tvorbi uvećanica ili agumentativa što mu je i jedna od najplodnijih značenjskih uloga općenito u hrvatskom jeziku pri tvorbi imenica. Pintarić (2020: 97) navodi:

„Međutim, u štokavskom dijalektu agumentativnost kao hipokrističnost uobičajen je postupak koji se u nekim primjerima rabi i u književnome jeziku: *ljudina* = pravi čovjek, dobar, pošten, hrabar i sl. Pravi agumentativ u smislu veličine reprezentira oblik *ljudeskara* (= velik, snažan čovjek, obično ne baš pametan).“

Pintarić (2010: 97) dalje navodi da se „skraćivanjem leksema, izbacivanjem fonema ili cijeloga sloga“ postiže „hipokristično značenje riječi koja ima oblik agumentativa“. U djelu *Krvnik u kući* svi pronađeni primjeri mogu se uvrstiti u uvećanice s pejorativnim značenjem: *rakijetina*, *papirčina*, *deračina* i *mrcina*. Dakle, te uvećanice koje su okarakterizirane kao žargonizmi imaju pogrdno, prezrivo, porugljivo ili pejorativno značenje.

Sufiksi *-čina* (*papirčina*, *deračina*) i *-etina* (*rakijetina*), kako je već navedeno, jednako su plodni u tvorbi uvećanica kao i sufiks *-ina*. Babić (1986: 215) navodi sljedeće:

„Tvorenice sa sufiksom *-ina* tvorene su od imeničkih, pridjevnih, glagolskih, brojevnih, zamjeničkih, priložnih i prijedložnih osnova, a sufiks *-ina* sudjeluje i u složeno-sufiksaloj i prefiksalo-sufiksaloj tvorbi. Plodna je tvorba od imeničkih i pridjevnih osnova, od glagolskih je slabije plodna, a od ostalih je osnova slabo plodna ili je neplodna.“

S obzirom na to da navedeni primjer iz Pavličićeva djela jest ženskoga roda zanimljivo je navesti da se u gramatikama za takve tvorbe navodi da su „relativno rijetke“, ali u standardnom jeziku (Babić 1986: 220). Sufiksom *-čina* izvode se imenice od imeničkih osnova. Kao osnove dolaze

⁴ Primjer preuzet iz knjige *Tri petka u travnju* Pavla Pavličića, Mozaik knjiga d.o.o., 2015., Zagreb.

imenice muškog i ženskog roda, a veoma rijetko srednjega (Babić 1986: 225). Navedeni primjeri *papirčina* i *deračina* pripadaju ženskom rodu.

Sufiksom *-etina* tvore se izvedenice uglavnom od imeničkih osnova. Izvedenice se tvore od imeničkih osnova svih rodova i svih sklonidbenih tipova, ali kao osnove najčešće dolaze imenice ženskoga roda a-sklonidbe pa se može reći da je s tim osnovama plodan, a s ostalima je slabo plodan (Babić 1986: 226). U Pavličića nalazimo primjere *rakijetina* i *progoretina*.

4.1.3. Žargonizmi na -ac

Žargonizmi na sufiks *-ac* koji se javljaju u djelima Pavla Pavličića jesu: *lajavac*, *malac*, *dripac*, *klinac*, *šutljivac*. „Sufiks *-ac* dolazi u nekoliko izvedenica u kojima osnova završava suglasničkim skupovima s kojima bi nepostojano a u *-(a)c* stvaralo morfološke zapreke u sklonidbi.“ (Babić 1986: 64) Sufiksom *-ac* najčešće se označavaju nekakve osobine živih bića: „Sufiksom *-(a)c* izvode se imenice od pridjevnih osnova i označuju osobinu izrečenu pridjevom.“ (Težak, Babić 1992: 153). Navedeni primjeri također izriču osobine živih bića. Riječ „*malac*“ može se označiti kao deminutiv ili umanjenica, ali treba napomenuti da Težak i Babić (1992: 153) napominju da „sufiks *-(a)c* u tvorbi umanjenica nije više plodan i samo nekoliko imenica s tim sufiksom ima značenje umanjenice“. Pintarić (2010: 95) navodi da je sufiks *-ac* čest pri postupku *univerbizacije*, odnosno skraćivanja višečlanih izraza kao što su *osnovac* = učenik osnovne škole, *minimalac* = minimalna plaća. Takve imenice Silić i Pranjković (2007: 165) svrstavaju u imenice koje znače nositelja svojstva. U romanu P. Pavličića *Tri petka u travnju* nailazimo na izraz *kapitalac*:

„Ne moram vam objašnjavati, znate I sami da je koordinacija među raznim odjelima u policiji praktički nikakva I da nam upravo zbog toga mnogi somovi – **kapitalci** izmaknu iz mreže.“ (Pavličić 2015: 31)

4.1.4. Žargonizmi na -ek i -er

U romanu *Krvnik u kući* jedini pronađeni oblik na *-ek* je *striček* koji je izrazito dijalektno obojen te je karakterističan isključivo za kajkavko narječje. Težak i Babić (1992) ne spominju taj sufiks u svojoj podijeli tvorbenih nastavaka jer on nije svojstven standardnom jeziku. U književnom djelu u kojemu je pronađen, taj je primjer obilježje razgovornoga jezika, odnosno žargona.

Sa sufiksom *-er* pronađen je primjer *bakutaner*, koji svoje podrijetlo vuče iz osječkog žargona, a nastao je postupkom obrnutim od kraćenja ili univerbizacije, odnosno duljenjem: „Što se pak tiče duljenja koje je obrnut proces od kraćenja, čini se da se ono rabi kada se želi pojačati pozitivni emotivni odnos govornika i svratiti pozornost na ono što on govori.“ (Pintarić 2010: 102). U ovome slučaju izraz *bakutaner* može imati i pogrdno značenje, ali ono ponajprije ovisi o kontekstu u kojemu se riječ nalazi. Dakle, „dodavanjem sufiksa ne mijenja [se] značenje riječi, ali se ono emotivno pojačava“ (Mikić Čolić 2018: 16).

4.1.5. Žargonizmi na -onja

„Sufiksom -onja izvode se imenice od imeničkih, pridjevnih i glagolskih osnova. Sve su izvedenice trosložne pa se mnoge pridjevnice osnove kratak.“ (Babić 1986: 253) Za razliku od prethodnog primjera imenice kojoj se osnova duljila, u slučaju imenica sa sufiksom *-onja* specifično je kraćenje. Primjer pronađen u Pavličića je *glavonja*, a ukazuje na negativnu osobinu koja se odnosi na živo biće, odnosno na neku osobu konkretno. „Izvedenice od imenica označuju čovjeka koji ima velik onaj dio koji označuje osnovna imenica: *bradonja*, *brkonja*, *glavonja*, *guzonja*, *krakonja*, *nosonja*, *šaponja*, *trbonja* ...“ (Babić 1986: 254). Treba spomenuti da je sufiks *-onja* plodan i u tvorbi imenica za životinje: „... dolazi u izvedenicama za nazivanje volova po boji dlake, obliku repa, rogova i sl.: *kusonja*, *medonja*, *mrkonja*, *rogonja*, *šaronja*, *zekonja*, *sivonja*...“ (Težak, Babić 1992: 159). Upravo zbog takve uporabne vrijednosti ovoga sufiksa njegova upotreba česta je u obraćanjima koja sa sobom najčešće nose negativnu konotaciju.

4.1.6. Žargonizmi na -an i -av

Sufiks *-an* manje je plodan u standardnom jeziku, a kod Pavličića pronalazimo ga u riječi *mrgodan*. Njegovo je značenje isključivo opisno, a navedeni primjer to i potvrđuje – riječ je o pridjevu.

„Pridjevi s općim opisnim značenjem tvore se najčešće sufiksima -(a)n, -an i -en. Pridjevi njima izvedeni dobivaju različita opisna značenja prema značenju osnovne riječi.“ (Težak, Babić 1992: 176)

Sljedeći primjer – *šlampava* – nastao je tvorbom sufiksom *-av* samo što se u ovom primjeru odnosi na imenicu ženskoga roda, dok se u romanu *Tri petka u travnju* javlja u obliku muškoga roda u sljedećem primjeru: „Malo si neuredan, a meni uvijek govoriš da sam ja **šlampav**.“ (Pavličić 2015:

46) Težak i Babić (1992: 180) takve pridjeve uvrštavaju u one koji „izriču mogućnosti“ i određuju ih kao „pridjeve izvedene sufixsom -av od glagola“ što znači da se „glagolska radnja vrši obično ili često“, a „rjeđe označuju osobinu kao posljedicu glagolske radnje“.

4.1.7. Prefiksadni žargonizmi

Prefiksadini izvedenici u Pavličića nema mnogo. Prefiksi koji se javljaju u pronađenim primjerima jesu *za-* i *is-*, a samo jedna riječ izvedena je prefiksom *ras-*.

Prefiks *za-* javlja se u primjerima *zabubati se*, *zapatiti*, *zarozati se*, *zabrundati*. Glagoli koji sadrže prefiks *za-* mogu označavati početak glagolske radnje (*zabrundati*), svršenost radnje, dostizanje cilja (*zapatiti*) ili da se radnja izvršila jačim ili slabijim intenzitetom, da je krenula u krivom, neželjenom smjeru (*zabubati se*). U romanu P. Pavličića *Tri petka u travnju* javljaju se i izrazi *začepiti* i *zabuljiti (se)*, kao u sljedećem primjeru:

„Uostalom, ona mu je brzo **začepila** usta, jer je nakon svoje obitelji počela istraživati njegovu.“ (Pavličić 2015: 10)

Prefiks *is-* u primjerima *iskreveljiti se*, *isceriti se* alomorf je prefiksa iz kojeg se javlja u šest alomorfa među kojima se nalaze prefiksi *is-*, *iš-*, *iž-*, *i-*, *iza-*. Navedeni primjeri glagola mogu se uvrstiti u skupinu koju Babić (1986: 481) opisuje kao „izvršavanje radnje koliko se može.“

Sljedeći prefiks koji se javlja je *ras-*, također alomorf prefiksa *raz-*. Najčešće se javlja ispred ostalih bezvučnih suglasnika kao i u primjeru *raspatiti*. U romanu *Tri petka u travnju* javlja se i prefiks *raz-*:

„A tu su stvari bile prilično složene, jer Remetinov pradjed imao je šest sinova i sedam kćeri, a mnogi su se od njih iz zavičaja – iz okolice Ozlja – **razmiljeli** na razne strane.“ (Pavličić 2015: 11)

4.1.8. Tuđice

Tuđice čine značajan sloj žargonskoga leksika, a kod Pavličića su izdvojeni sljedeći primjeri: *porta*, *mantil*, *loco*, *špilšul*, *delikt*, *špajza*, *žbir*, *tajming*, *kvar*, *interface*, *buffet*, *kompanjon*, *ortaci*, *insajder*. Većina ih je prilagođena hrvatskom fonološkom i morfološkom sustavu, a izuzetak je pridjev *loco* u značenju ‘lud’ *buffet* – riječi koje nisu prilagođene sustavu hrvatskoga jezika te su zabilježene izvorno. Među navedenim primjerima uočava se i jedna stopljenica *interface* te *tajming*, riječ koja je zadržala strani sufiks, koji potječe iz engleskoga jezika, sufiks *-ing*. Kolenić (2003: 25) navodi da se „većina žargonizama koji su nastali prema riječima tuđega podrijetla ponašaju tako da dobivaju tvorbene dočetke kao hrvatske riječi“ što nije i slučaj kod navedenih primjera preuzetih iz Pavličićevih djela.

5. Zaključak

Hrvatski jezik ima iznimno bogat leksički i tvorbeni fond koji se neprestano obogaćuje neologizmima. Neologizmi se mogu podijeliti na semantičke i formalne. Najživlji i najkreativniji leksički sloj svakako je žargon – jezik manje ili veće društvene zajednice koja se njime koristi ili ga, može se reći, proizvodi. Najviše je zastupljen među mladima. Žargon je obilježje i određenih supkulturnih ili zatvorenijih društvenih skupina, a svojim gramatičkim i semantičkim svojstvima odudara od jezičnog standarda. Da bi se koja riječ iz žargona zadržala u jeziku ona mora biti razumljiva na razini opće uporabe. Bitno je spomenuti i tvorbu žargona, a jedna od najzastupljenijih jest skraćivanje riječi. U djelima Pavla Pavličića žargonizmi se u većini slučajeva javljaju u obliku uvećanica ili umanjenica, a najzastupljeniji tvorbeni mehanizam je sufiksacija. Uz sufiksalsnu tvorbu nešto je manje zastupljena prefiksacija. Od vrsta riječi najviše su zastupljene imenice kada je riječ o sufiksalsnoj tvorbi, a sufiksi koji su izdvojeni u ovome radu kao plodni jesu sljedeći: *-ac*, *-ica*, *-lica*, *-ina*, *-čina*, *-etina*. Najzastupljeniji sufiks je *-ac*, a nakon njega slijedi *-ica* što je zanimljivo s obzirom na to da je upravo *-ica* jedan od najplodnijih sufiksa općenito u tvorbi riječi. Ostali sufiksi koji su manje zastupljeni jesu: *-ek*, *-er*, *-onja*, *-ance*, *-an* i *-av*. Kod prefiksa javljaju se samo *za-*, *is-* i *ras-*, a sve prefiksalsne izvedenice su glagoli. Najčešći prefiks je *za-*, a najmanje zastupljen prefiks koji je izdvojen u ovome radu je *ras-*. U Pavličićevim djelima zabilježen je i značajan broj tuđica. Većina ih se prilagodila morfološkom i fonološkom sustavu hrvatskoga jezika, ali neke su zadržale strani sufiks kao što je u primjeru riječi *tajming*.

6. Izvori i literatura

1. Barić, Eugenija, Lončarić, Mijo, Malić, Dragica, Pavešić, Slavko, Peti, Mirko, Zečević, Vesna, Znika, Marija 1995. *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
2. Hrvatska enciklopedija. *Slang*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zadnji posjet: 17. 6. 2019. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56564>
3. Kolenić, Ljiljana 2003. „Morfološka prilagodba tuđica u osječkom studentskom žargonu“, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 12, 23–28.
4. Kovačec, August 2003. „Deminutivi osobnih imena izvedeni s pomoću višestrukoga sufiksa kao kompenzacija za vokativ u jednom kajkavskom govoru“, *Folia Onomastica Croatica*, 12–13, 289–298.
5. Kovačević, Barbara 2001. „Hrvatski žargon ili hrvatski žargoni?“, *Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 27, 378–383.
6. Kuna, Branko 2006. „Nazivlje u tvorbi riječi“, *Filologija*, 46–47, 165–182.
7. Kuna, Branko, Mikić, Ana 2012. „Semantička neologija u hrvatskome jeziku“, *X. Međunarodni kroatistički znanstveni skup*, ur. S. Blažetin, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh, 37–57.
8. Lewis, Kristian 2006. „Zašto nema soka od limunike (Vesna Muhvić-Dimanovski: Neologizmi – problemi teorije i primjene)“, *Rasprave: časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 32, 392–396.
9. Mikić Čolić, Ana 2015. „Word formation of blends“, *Mostariensia*, 19, 2, 21–36.
10. Mikić Čolić, Ana, 2018. „Tvorbeni postupci u žargonu: jezična kreativnost i/ili posuđivanje“, *Od norme do uporabe 1*, ur. J. Mlikota, Filozofski fakultet Osijek, Hrvatska sveučilišna naklada, Osijek, 232–252.
11. Mikić, Ana 2007. „Neologizmi: Prijetnja i/ili jezično bogatstvo“, *Jezikoslovlje*, 77–113.
12. Pavličić, Pavao 2015. *Tri petka u travnju*, Mozaik knjiga d.o.o., Zagreb.
13. Pavličić, Pavao 2004. *Krvnik u kući*, Mozaik knjiga d.o.o., Zagreb.
14. Pintarić, Neda 2010. „Tvorbeni postupci u poljskom i hrvatskom razgovornom jeziku“, *Filologija*, 55, 89–104.
15. Sabljak, Tomislav 2013. *Rječnik hrvatskog žargona*, Profil, Zagreb.
16. Težak, Stjepko, Babić, Stjepan 1992. *Gramatika hrvatskoga jezika, priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb.